

Tamás István

Nézd a vájt völgy

kerek laposát
minek visszájára ráadásnyi elégtételemmül
ha kirajzottak a csípős derek
s legyűrhetted konok kérdésed
iringálni bundás irgalmadnak
gyöngy rámba rianó tükörré
elhült folyó szertelen vigalmát
ezüstözte a fagy
ott búcsú zsong ma bódulatban
s a bandáktól hollywoodi március
visszás óratornya alatt megrekedve
piros lábujjhegyen ágaskodnak
bolyba gyült zöldruhás tündérek
tolongnak a nyelvélő sóskák

s a bogarak boltozatos kazamatáiban
meghúzódvá felocsúdik
violaszín hét pecsét alatt
e vérbő virradóra
a karikába hajló rozsmaring látomás

s amikor a nevedre címezett
lány visszhang megkondul
tudatot hasító sugárutak reklám
s a zöld sikátorok halpénz cégérein
az öröklét márványkő lapjáról
visszapattan a halhatatlanság
nyügözött bolyaként labdává átkozott
mély tavirózsája

Csak néhány fodrot a gyámolatlan
ünnepek gallérjára
s egymásba haló jegyes abroncsokat
tágítva maga után
nagyot csobban versembe bugyoláltan
bátortalan kabalákkal az őszben
a vakmerő beleemlékezés

„A borostyánfa, ha vereslik”

sereglének rangos szemellenzők
ömlengésben hetykén
kenetesen deli
henye érzettek
élesre fent kukorékolással
bontására
kézbesíttelen babérleveleknek
hogyan eme kaptafán
rezesült nyalka kupolákba
kelendő képletek —
megesebb szőlamokból az idült
hagymázás állapot

Kiöltött nyelvű harangok
döglött Babeléből
a szentesített ágyútalpakon
díjugrató ünnepezésekre
vérrózsákat verejtékez a böjt
S a kisemmizett mécsvilágnál
elvélik holdfény
fonalát a dalnak
bölcös baglyaid Virág Benedek

Iluh István

Kérdeztél

Hova sietsz ezen a korai nyári hajnalon
A gyárba igyekszem
Mennyit aludtál vajon
Későn fekszem
A göncölszeker nyikorgó kereké alatt
Hajnalcsillag csilingelése ébreszt
Amikor kirojtólódik a nap sugara
Megetetem a malacot összeszedem a tyúktojást
Kettőt megfőzök reggelire a szalonna mellé
Több gyár van ezen az útvonalon zsúfolt a busz
Rálélegzünk egymás arcára
Ilyenkor kávé- és bagószagú az egész világ
Télen elviselhetőbb az összeszorított hömpölygés
Három perc alatt átöltözöm
Tegnap száz darab fékdobot öntöttünk
Kéregöntéssel mert bírni kell a fékdobnak
A rohanás súrlódó visszafogottságát
A felrobbanó pillanat lassuló fuldoklását
Van mikor hatvanfokos hőségben nem izzadok
Éjszaka csorog rólam a veríték
Félek a szilikóztól az öntvénypor
Lerakódik a tüdőcsúcsokba ez olyan érzés
Mint a sáros lenne a lélek
És öntvényporos a világ
Minden fizetéskor megkapom a veszélyességét
Huszonnyolcförintnegyvenfillért
Hova igyekszem dolgozni szeretek dolgozni

Napló — holnapra holnaputánra

1.

Akár a tenger
törekényen

Arcom — sirályok repülőtere —
krizantémokkal kivilágítva
A szél is egy nő hálóinge
ahogy a víz viharral vetkőzik

2.

Ha azt hiszik hogy részeg vagyok
kikövezhető velem az utca
s valóban itt az alkalom
— hiába

A buszon reszkető kézzel
az ablak párájába dőlve
ujjam a gyémánt könnyedségével
kirajzolja az alkonyatot

3.

Úgy ahogy isten levetkőzik
lerúgja cipőjét, zokniját
Elfordulok a szeretőktől —
magamra zár a délibáb

4.

Lám örültem ennek is —
pedig a muskátlik oly végzetesen
ahogy egy katonatemető keresztjei
vonulnak be a történelembe

Egy naptár följegyzéseiből

1976. szeptember 11.

... ezután mint a kardinálisok —
öltöztetve nyárfák sudarába
s a tél előtt gerincre-büszkén

(Ágaim a zászlók jegét
arcoddá döfik
Santiago)

Szeptember 18.

Ez az ősz is mint a purgatórium —

Eláznak a kesztyűk
levedli az öklöt a kéz
Gyertyafény géze hull:
bepólyálható vele a Föld

Kik estére hazatérnek
lefürödnek a tűz lucskában
s kezükbe veszik a tükröt

A világ ujjlenyomata
a vér páncélszekrényébe zárva

Az arc kihalt pusztája fölött
krematóriumok illó füstje
mint intim-spray tisztálkodás után —

És tessék!
A televíziós fény mezőjéből
Speer úr kimered
akár egy derékba törött sírkő

Felénk irányítva az árnyék katapultja
— a huszadik század műszaki hibája
kijavíthatatlan

Egünk rézgálic-buborék
permet csöppje az ősz —
Sterilizált tél a kötszer:
ujjunk begyétől ismerős

Milyen csöndes ez a ház
alvó kutyával tanyáz
milyen kutyás ez a ház

Mily házias itt a csönd
hálóinget hogyha ölt:
elháziasul az ölyv

(Utószó — rimrontással)

Milyen tanya ez a dal
lakatlanul lakatol
szabaddá vét a kötél

Október 3.

Hideg Antal

Reklámszöveg

van kék lufi zöld lufi
piros és sárga is
van ovális gömbölyű
s hozzájuk spárga is

van fagyfala kisnyuszi
fújható fülekkel
ÉLJEN MÁJUS 1. lufi
májusi szüzekkel

van Sicc-lufi farkatlan
foszforos szemekkel
hernyó minek farka van
12 gerezzdel

van millió szép lufi
s nincs kinek üres a mancsa
óriási a választék ezt ugyi
akárki mondhatta

Beatricsaj

(egy tv-műsorra)

Biztos a biztosítótű:
a habókos, hűhás punk-mű
— mint szökőkútbeli naszád,
modell: miként járhat a szád.
Nem kell itt érv, csak csámpás élc,
valóságból csak szakadt férc, —
versem legyen hát muknyi mukk,
vékony virtus, bamba vogymuk.

Boldogulni,

AVAGY SZÖVEGEK KÉT TEKERCs SMENA SL GÉP KÉSZÍTETTE KÉPHEZ

Sem a fáknak, sem a verebeknek. Sem a rendszeres időközönként feltűnő helyijáratoknak, amelyek úgy haladnak a két megállóval arrébb levő végállomás felé, mint véglegesen nyugvóponthoz. Az sem jelent cáfolatot, hogy az autóbuszok rendre megfordulnak, hogy megtegyék visszafelé is, a város centrumába az utat.

Nagyobbacska gyerek szemben, az óvoda kertjében, kardként forgatja botját, szabályos vágásokat mérve egy fiatal szilvafa derekára.

Bordó IFA, pótkocsival. Már nem először áll ott. Mégis most először

Talán, mint egy képregényt...?

Álló napi méddő erőfeszítés után. Az ablakkeretbe foglalt kinti látvány valószínűleg ettől töltődött fel túlcsofordulásig.

Kezdetben az ablaküvegen át. Utcai némajáték. Ablaknyitás után lekapcsolta a lemezjátszót. (King Crimson — J. szerint progresszív; mégis azt a számot nyúzza, ahol citerának tűnik az indítás; később bizonytalan lesz: vélhetően szintetizátor ez is. Az Equinoxe-én egyértelműbb: rézfúvósok, mint az acélgári zenekar.) Akkor? Napsütés. Pontosság. Hószag a hegyekből. Itt olvadás utáni fagyottkemény. Élesség. Hogy szilárdan valóságos a világ. Arra jól emlékszik: a hangok viszont nem voltak élesek. Mint, amikor lassú fordulattal szólal meg az ember magnószalagról. Női hang: „Nem tetszik tudni, hány óra van?” Férfi: „Fél kettő lesz tíz perc múlva.” Mintha most hallaná. S már az idő is az obeliszkek pontosságával, éleivel, lehatároltságával és szükségszerű súlyával állt.

Az egész nem több, mint nonfiguratív öncélúság. Ornamentális önismétlés.

A telítettség szemben fokozatosan úrrá lesz rajta (ismerős természetű) makacssága. Miközben a külvilág telítettsége konok-ságba fordul — makacssága ellenhatásaként.

Tautológia árnyéka.

Bennem, vagy kint?

Ez: mint lehetséges meghaladás. Egy árnyék mégis valami.

Miből támadt a kényszerűség érzése? Csak körülményesen és hosszan lehetne indokolni, miért nyúlt a képekhez.

Maga a látvány követeli ki a magyarázatot, avagy... (?)

Alig indokolható bonyolultság. Amit lehet, szét kell választanom és tagolnom. Szükségem van erre a győzelemfelé.

Ma?

A fotókat tartalmazó borítékon Zs. kezeirása: precíz dátum, napszakmegjelöléssel. A többi borítékon is.

Családi képregény.

Mindent le kellene takarítania az asztalról, hogy tetszőlegesen szétrakja annak az egy. most fontos borítéknak a tartalmát: a bal felső sarokból kezdve, Peterson—Mountfort—Hollom *Európa madaraitól* (ami alatt méretre vágott — a maga méretére — kéziratlappok hevernek) — benne a Magyar Madártani Egyesület tagsági igazolványa (Budapest, 1980. augusztus 6.), *P-nek is át kell adnom a belépési nyilatkozatot, ha megjön Hollandiából* — a jobb alsó sarok céduláig, legfelül a következő szöveggel: *78. apr. 27. Nov. ötlet Lehetséges cím: Szemét (az őszintétlenségről, alattomoságról, agresszivitásról, meghunyászkodásról, restségről, az ember véglényváltáról [-szemét], a totalizáció és nonkonformizmus viszonyáról, az eligazodhatatlanságról). Talán alcímek: Ósállapot, Szégyen, Lekenyerezés, Valami persze véget ér(t)?*

Mozdíthatatlanok. Egy kiismerhetetlen liturgia merev törvényei rögzítik helyükön.

Vallásújítónak kellene felfejlődnie.

Vagy: Élesebb szem kellene?

Mert: Elkoptatott (elkoptott?) látvány. *Tele van velem. Megfosztani magamtól.* A valóságossága nem lenne ingerlő ennyire. Honnan a kényszerítő (mire?) ereje?

Értelmezést akar (?) ?

Egyre körülményesebb. Ezt a többrétegűséget (PALARÉTEGEK EGYMÁSON — ez rossz, inkább szervesen: A BEKEBELEZETT TÁPLÁLÉK ELVEGYÜLÉSE ÉS ÚSZKÁLÁSA AZ AMÓBA SEJT-

NEDVÉBEN) mégis indokolni kellene. Laposan: önmagán túli (innen?), tehát szavakon túli (innen) tartalmai.

M. M. idézi Styront: „Talán ez az egyetlen tudománya a fényképezőgépeknek, de ez megdöbbenő: hogy ami elmúlt, az végleg elmúlt”.

Ebben más is: látvány-hierarchia! (?)

Valamiért ide:

Ma a buszon: „Mi a helyzet?”

„Minden rendben van, csak semmi sincs a helyén.”

79. nov. 9.

Ha meg tudnád valósítani (ha legalább közelítenél ehhez), hogy úgy nézd ezeket a képeket, mintha a harcok csendesülte után, leterített ellenség (akihez még annyi közöd sincs, hogy nagy valószínűséggel nem te ölted meg — ismeretes, a fegyverek fokozódó hatékonyságával az ölés ősi mestersége egyre személytelenebb: még olyan gondolatunk is támadhat, hogy nem is öltünk; u.-erről; halálaink utolérték életeinket — nem a miénk végtére is egyik sem) levéltárcájából vennéd elő, s fásultan, asszociációk nélküli köznyel szemlélnéd.

Biztosan napokig, hetekig szétszórva majd. Zs. evangéliumi türelme.

Zs. a borítékban hagyta az OFOTÉRT kísérőkartonját is: EX-PONÁLJON HELYESEN. Nem olvassa el csak az általa készített képekre vonatkozó megállapításokat. Standard hibalehetőséget sorolnak fel négy csoportban, csoportonkénti esetekkel, de az éppen aktuálisat csak a főcsoport átkészülésével jelzik: az amatőrök körülhatárolt tanácsalansága.

Az OFOTÉRT-laboratórium közli Önnel, hogy felvétele...

ALULEXPONÁLT, mert

- a zársebesség beállítása rövid,
- a fényrekesz állítása túl szűk,
- a filmérzékenység nem az évszaknak megfelelő,
- a fénymérő beállítása hibás.

ÜRES KOCKA, mert

- zárhiba (nem nyitott a zárszerkezet),
- az objektívapka a gépen maradt,
- a negatív igen kevés megvilágítást kapott.

A körültekintésnek és a pontatlanságnak ez az egyvelege némileg lekötö. Tovább olvas: NE KÍSÉRLETEZZEN, mert a munkát átvevő boltunk szakemberei készségesen adnak felvilágosítást, hogy felvételei jól sikerüljenek! ERDEMES MEGHALLGATNI! szaknácásadásunkat, mert, ha minden felvétele sikerül, díjtalanul készítenek Önnek 3 db nagytűt, a III. n. é. főszemok kivételével.

NE FELEDJE: az OFOTÉRT-laboratórium VILÁGSZÍNVONALON DOLGOZZÁK KI felvételeit!

A SMENÁ-val neki az első, vagy az utolsó, vagy mindkettő általában nem sikerül. Biztonságképpen sokat befűz az üres kazettába, attól tart, nem kap be a perforációba a filmtovábbító szerkezet. Az ÜRES KOCKA itt mégis tévedés. Két tekercs film képei helyett csak egyét kapták vissza. Az elsővel befuccsolt az óvatossága. Mindenféle technikai szerkezet előtt feltámadó izgalma összezavarta. Nem a megfelelő helyre tette a filmes kazettát, hanem az ellenkező oldalra. A zárszerkezet végig gyanúsán könnyű ellenállást tanúsított, de a gyerekek öröme elaltatta az éberségét. Mindenféle helyzetben rájuk irányította SMENÁ-ját. Valódi szánkóhó volt. A nap a lehetséges téli élességgel sütött. Mindenki tudta, hogy ez lesz az első, komoly szánkózásról készült közös fényképük. E életkora most (?) tette lehetővé az első ilyen kirándulást. A maku-látnal hótakarón csak az ő nyomok látszott. Ahol borulás nélkül lecsúsztak, úgy maradt ott a szánkó párhuzamos nyomvonala, mint a nyulaké, őzeké, fécánoké: ha geometria is, természeti. Zs.-nek kétszer is sikerült elkapnia, amint A.-val és E.-vel fölborult. Kilesett a jelenetből, látta, amint Zs. elkattintja a zárat. Látta négyőjüket, amint a gyerekek még szándékos hempergéssel is rájátszanak az esésre. A gépben mindez már múlt volt, már ott, akkor. A nevetés sem feledtette vele. A. és E. nem véd ki semmit. Nem is megújítják, nem is megismélik. A felelőtlenség mozzanata: áthárul rájuk is, ami vele. Kezdetből fogva tudható.

Nem a képet kívánta. A lerakódást inkább A.-ban és E.-ben. Ők a fényképet akarták (később keresték is). Bizonyosnak látszott egy valamikor pillanat:

„Hová tűnhettek azok a képek? Lehetetlen, hogy elkallódtak! Hiszen gondosan elraktak mindent: a szárnyashajójegyüket Várna és Nessebar között, a belépőjüket a Westerplatte-múzeumba, a Bredsznyev—Carter találkozó helyszínen vásárolt első napi borítékját Bécsből, szóval mindent”.

„Miről beszélsz? Nem is vittünk akkor magunkkal gépet. Anyámról emlékszem, milyen pici volt a hegy tetején, amint felszabadultan nevetett, hogy nem történt bajunk, apánk pedig — a kedvünkért — gurult-gurult lefelé a havon, mi pedig álltunk a hegyoldalon, kicsit megijedve, fázosan, hol egyikre, hol másikra nézve és félni kezdtünk, milyen messze van egyik is másik is, és soha nem érem el egyiket sem, és ez már így marad örökre.”

„Miről beszélsz?”

„A halálról. Amikor valamire ráismersz, hogy emlékké ülepedik benned... Ez az ára a gazdagságnak.”

„Valahol mégis lennie kell azoknak a képeknek. Szinte egyenként emlékszem mindegyikre.”

„Lehet. Én csak magamra. Rátok.”

„Miről beszélsz?”

„Mondtam már...”

Mint lehetséges változat, ahogyan az a tabula rasa, amit rendszeren a gyerekeknek nevezünk összeíródik.

És még számtalan variáció.

A szülőszerep szomorúsága.

Inkább ezt a szentimentalizmust benne hagyni, mint

Az összbnyomás: határozott (?) szomorúság.

A géptől?

Miért nem azt ismétli meg, ami megismétlődik vele szinte mindennap: az évszakok váltakozása ellenére, bizonyos elmozdulások dacára, a hármasszoros ablakon túl, innen az asztaltól, a látvány minden eleme mindig azonos önmagával. Talán éppen ez a makacs önazonosság kelti azt a képzetet, hogy mindennek jelentése is van; s mivel minden annyira azonos önmagával, hogy önmagán túl semmit sem jelent, még titokzatosnak is tűnik az egész: a kitartó őszinteség gyanússá válik — leplezni kell valamit.

A misztikum képződésének modellálása.

Tehát két tekeres SMENA SL-kép. Mert a másik (első) is megvan. A visszaküldött negatívon osztatlan fehérség: abszolút lehetőség. Mondhatni: szabadság.

Mégis az emlékezet fölénye és bizonytalansága együtt. A gépi önkény fölszámolja, vagy legalábbis kétségessé teszi, az emlékezet uralmát (egy másféle önkényt). A tévedés viszont, ami által a negatívól soha nem lehet pozitív, egyenlővé teszi mindkettőt: a látvány már nem rögzíthető, egyedül az (a négy) emlékezet birtokolja, kitéve mindenféle (négy alaptípusú) torzításnak, amelyek mellé mindig kirakható a kérdőjel: mi lett volna, ha a negatív pozitívrá fordítható? Világos, persze, hogy az emlékezet szabadsága a nagyobb.

De szabadság-e ez?

Természetesen, más szempontból.

Van még a helyszín. Van-e beleszólása annak a hegyoldalnak? Az elolvadt hó a vízgyűjtőterület kényszerei szerint összegyűlt és tovafolyt. Ennyit biztosan tudunk.

A látható képeken már alig találni havat. Az sem olyan: lesuppan a tetőről, összerogyott, tömör tömege ellenállt a napnak.

Hőesszencia. Hókovász. Hópogácsa. (???)

Pedig nem sokkal később készültek, mint az előzőek (?). A dátum (...) tanúsága szerint — Zs. precízsege — kéthetes különbséggel, amolyan már-a-tél-sem-az-igazi időben.

Az első kép a szokásos módon elveszett. Gépállása többé-kevésbé megegyezhetett az első ötével, könnyű rekonstruálni. Így a park egyharmada belefért, a kultúrház sarkával, az esőcsatorna könyök- (hattyúnyak) és levezető csővével. A helyéről nézve, az íróasztal mögül, ez a valódi színtér. A legszebb mégis a fény. Pedig hol itt, hol ott tesz láthatatlanná egyes részleteket. Egészen mélyen, amint átbukik a dombgerincen, lecsonkolja a vadgesztenyéket az óvoda kertjében, mintha a tavalyi növekmény az ágvégeken nem is képezné azt a gótikus áttörtséget, amit — kitekintve — most is szemlélhet. Valószínűleg ebben fárad ki a fény annyira, hogy a park területére már puhán és szórtaan érkezik, a túloldali kerítés és a díszfák, cserjék suhángjaitól küllösen, de ezen árnyékterületeken is puhaszürkén, mintha porhó hullt volna, s szél hordaná. Valójában sehol egyetlen foltnyi hó. A családka sugarak egybemosásák a tavalyi gyepeket és a kertészmezők kialakította salakutakat. Tulajdonképpen mi voltát a kép előterében, tehát már szinte bent, a fenyőgallyak között nyeri vissza a fény.

Az ezüstfény alsó gallyai a képes levelezőlapok művészkedő rutinfelvételei szerint lógnak be felülről. Három helyen az átszűrő fény kifakítja a túlelekek sűrűvé összeálló sötétjét. Alul, valószínűleg az aranymetszés szabályai szerint, a kerítésük betonoszlopának éles (az egyetlen élesség a képen) hasábjai osztja meg a teret, míg jobbra, ferdén, az ablakkeret középső tagja homálylik.

A síkok világosan elkülönülnek és egybetartozónak látszanak távolos térelemek, így például a sötétlő-szétolvadó fenyőtűsűrű,

meg az ablakkeret: mintha a fényképező terét határolná el — kucskálásnak tűnik az egész, tehát merő szubjektivitásnak. A szándék lepleződik le: kifelé irányuló figyelemről értesülünk.

Ez már kaland, pedig még innen vagyok. Az óvoda mögötti domb felé néz: az alkonyati napban kifakult felület mintha a város esti fényeit jelezné: arrafelé esik S., a város. „Kisváros. Reménytelen felút a kultúra és a természeti élet között.” (Erdei Ferenc) Nem is annyira S.-ről; inkább magunkról.

Ebbe a látómezőbe férnének bele a padok is — amelyek most természetesen a kultúrház pincéjében tárolódnak — s amelyek korra tavasztól késő ősziig a helyi, városszéli ifjúság bizonyos rétegeinek biztosítanak alkalmat, a legkülönbébb kamaszkori ismeretek megszerzésére, még ha ők nem is tudnak róla, mint feltételről, s a fiatalság gyanútlanásával használják. Nem tudva arról, hogy egy figyelemre sem méltott, viszont igénybe vett pad olykor milyen mértékben szól bele a mindennapi életbe. Ha nem lenne ott, nem biztos, hogy annak a hiányát éreznék. Valami hiányozna mindenképp és ez a meghatározatlanság beláthatatlan bonyodalmakat okozna.

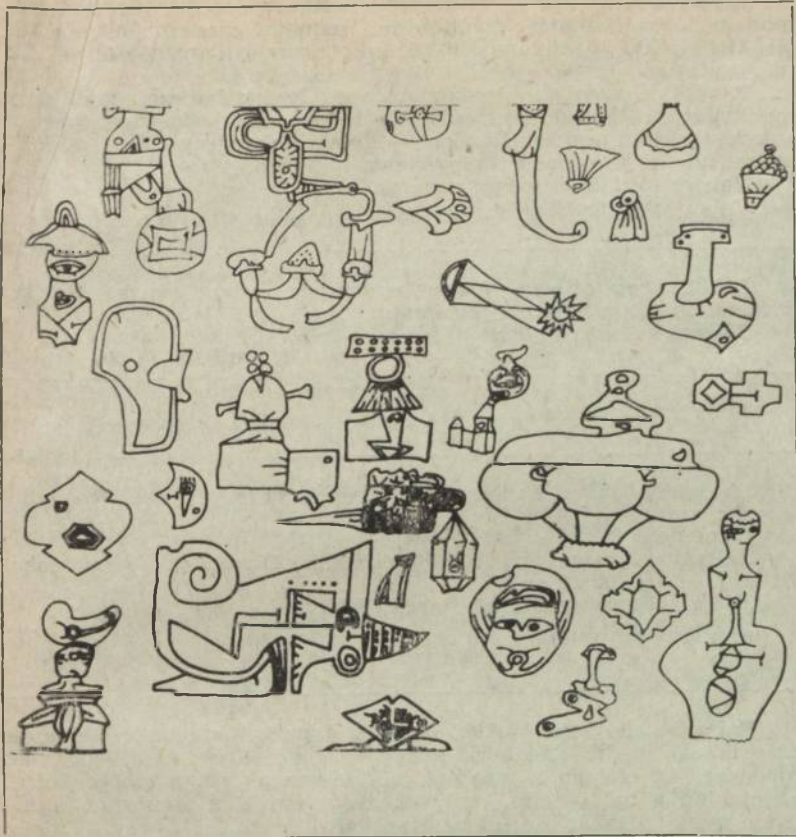
(Ez vicc? Vagy szociálpszichológia?)

A padokat gyakran rendeltetésétől messze eső célokra is használják. Előfordult többször is, hogy a kultúrház felé eső parkrész kézilabdapályányi salakfelületén tollaslabdázók balul sikerült ütése következtében a labda az esőcsatornában kötött ki. Létra nem lévén, az egyik padot, végére állítva, a falnak támasztották, lábaival kifelé, majd egy másikat emennek a tetejére. Két magasabb fiú biztosított, egy harmadik a padlábakat létrafokoknak használva megmászta a képtelen alkalmatosságot. Veszélyes volt, a lányok sikongattak, az utcáról — ha látta valaki — nem mert rájuk szólni senki, míg a csatornából le nem került a labda, a merész pedig, térdre rogyva az ugrástól, földet nem ért. Akkor a megkönnyebbülés korholásait ritkán mulasztotta el, aki egyáltalán figyelmet szentelt az egésznek. Mindez nem történhetett meg, ha az Öreg a közelben, vagy éppen a parkban volt. Akik az ifjúsági klubba jártak, azokkal szemben lényegében tehetetlen volt, csupán az iskoláskorúakat tudta szétzavarni, azok némi büntudattal el is iszkoltak mindig. A nagyobbak, még a lányok is, szójaltak vele. Nekik — miért, miért nem — föl sem emlegette a szobrot, meg hogy „emlékpark”. Amúgy barátságos, kerek feje kivörösödött és csak azt ismételte: „Ki hallott már ilyen beszédeket? Még ilyet? Ki hallott már... stb.” Mégis, legtöbbször, sikerült kiszorítania a parkból azokat, akik nem „rendeltetészerűen” használták. A *Tilalmak Kertjét* hozta létre a szobor körül. Az igaz, hogy rendben tartotta. Kaszáját időről időre beakasztotta a vasbeton villanyoszlop mászólukaiba, kapájjal, gereblyéjével, kosarával a jázminbokor rejtette. A kisebb gyerekeknek valószínűleg fegyverzet, még ha ezekkel nem is fenyegetődött soha. (E. jelenti A.-nak felderítése eredményét: „Nincs itt a kaszás [Kasza?], jöhetsz!” A. mért a kisebbet küldi? Mért nem maga?) A kapával időről időre sarabolja a salakutakon makacsul kisarjuló (A SALAK!) gyermekláncfüvet s a dús gyepeket (műtrágyázta tavasszal behinté fűmaggal) lekaszája. „Higgye el nem éri meg nem is a munka de ez a nagy idegesség kell ez nekem ha a tanács nem nyüstölne hagynám az egészet de így de úgy más nem tudná ennyire rendben tartani vállalom még legalább erre az egy évre a népek azt gondolják ki tudja mit kapok én ezért a füvel többet érek ott van az a pár nyúl ugye azoknak megvan a takarmány belőle a nyulat az asszony se eszi beadjuk abból hullik egy kis pénz a nyugdíjam mellé még az óvodakertet meg a temetőt is rám akarták szólni annyit már nem bírnék fű se kell több meg ez itt jó kövér fű még herés is nem gaz mint a temetői az óvodai meg le van tiporva kinek kell az de azért lekaszálok azt is már csak az unokám miatt is ha a magam korácsúak között rám kerül a sor azért az is fű egy kis nyúltáppal ha olyan nincs is mint ez itt a magamé.”

Az Öreg, ha rendszertelenül is, de iszik. A felesége — pontosan az ellentéte: vékony, sovány asszony; csak az alacsonyágukban hasonlítanak — nyilvánvalóan gyűlöli. Amin túlzás lenne azt érteni, hogy nyilvánvalóan nem szereti. A fogalmak egyértelműségét (gyölölet, szeretet), sőt, alkalmazhatatlanságát már az is alátámasztja, hogy az asszony rendszeresen idejár az Öreggel ellenőrizni. Az Öreg rendszertelen részegsége az asszonynak rosszabb lehet, mintha idült alkoholista lenne a férje, mert így kiszámíthatatlan. Emiatt nem válik meddő közönnyé a gyölölete (tegyük idézőjelbe?) Kettejük szemlélve, mint megoldandó helyzet, egyszerűnek látszik az egész: értelmetlen az asszony érzelmi hevesége. Ha ezt váltja ki belőle, tekintse semmisnek a viszonyukat. Itt most nem a jogi szabályozásba merevedett, társadalmi konvenció szerinti helyzetfelfelé számolásra gondol. *Hanem egyáltalán*. Az Öreg kapirgálja a salakot, föllazítja a szobortalapzat körül a kőzúzalékot, az asszony pedig, amennyire asztóltságából futja, fröccskölő szájjal lekapcabyározza.

A som itt áll az ezüstfényök közelében és nem mehet arrébb. Erről ennél többet. Szinte megvilágosodás volt. Megmaradt képek. Valamit mégis érteni vél.

Az asszony egy ilyen ellenőrzés során (bent jártak az elhúzódo tavaszban) férjét az egyik pad szélén találta, ülve. Kezében ásó, arra a pontra irányítva, ahonnan nem vette le a szemét. Látta, amint a nő átveszi ugyanazt a vadászszendélyt, amivel az Öreg kitartóan egy pontra meredt, és megfelelő távolságra megáll. Nézte az órát: negyvenkét percig tartottak ki, akkor a túrás újból meg-

moccant, mire az Öreg pontosan és meglepően gyorsan bevágott az ásóval, majd ügyes mozdulattal kifordította a földdarabot. A vakond tévován tájékozódott, de mielőtt bármit is dönthettek volna őstőnei a szokatlan helyzetben, az ásó éle kettészelte.

„Fölről jött, mögülünk a hegyoldalból. A felső szomszédunk átszólt március elején, amikor a gazt égettük a kertben: „Szomszéd, maga fiatal, ráér vele bűbelődni, mit szólna hozzá, ha átirányítanám a vakondunkat. Nincs szívem megmérgezni” — ilyen a humora. Mondtam: „Kerítésünk leomolva — jöhet.” Nevettünk és szagoltuk a kórófüstöt. Attól még ájtott. Persze, a kerítésünk valóban leomolva (KERÍTÉSÜNK LEOMOLVA): sornyí kőhalom a hátsó telekhatáron. Ha az alap mély, sokat kellett fúrnia. Lehet, hogy egyszerűbb megoldást választott: a felszínre jött és a puha, tavaszi éjszakában áttapogatódzott a kövek között, aztán fejest újból a földbe. Öröm volt látni a szaporodó túrashalmokat a kertben. „Látja, szomszéd! A kerítés fontos dolog, porta anélkül nem lehet” — tréfált F. bácsi, a felső szomszéd. (Szinte szó szerint, mint édesanyám. Csak ő komolyan. Ámbár lelke mélyén gyakran F. bácsi is komolyan. Csak valamiért respektál.) Aztán a sötétlő vakondtúrások kifehéredtek a napon, és mielőtt a kertásásba — F. bácsihoz képest késve — belekezdtem volna, már sehol nem láttam friss nyomát kerti állatunk szorgalmának. Arra gondoltam, mégis megmérgezték valamelyik kijáratának végén. Már el is felejtettem, amikor két nap múlva, kora reggel a nyomdába menet, éppen az örökké tárva hagyott kapunk (KAPUNK TÁRVA) előtt egy lépéssel ott domborodott a formás kis földörlemény, a felszín salakját körben levette. „Áá, itt vagy hát!” — szóltam örömmemben hangosan. A következő napokban föltúrta az egész parkot. Valóságos birodalom — csodálkoztam nap, mint nap, míg az öreg, a vakond tavaszi szorgalmát kihasználva, fel nem oszlatta a birodalmat. A kettévágott bársony szőrcsomót a kukába dobta, aztán módszeresen és elégedetten elegyengette a túrásokat. Később elmondta, hogy mérget a nyulai miatt nem mert használni.”

Ez egy történet.

Szimpatiaja a vaksi állatka iránt. „Előkeresni az emlékére: Kafka Az odúlakó. U-ebből: a nagyjából egyidőben, életünk fontos korszakában olvasott művek újraolvasása — leomlott vakondjáratok felújítása.”

Bár az is lehet, hogy ez egy család volt. A vakond család szerető? Az ellenkezője rémítik. Valahogy mégis szaporodik. Lényegében magányos — hogy mondjunk is valamit, meg ne is.

A végén azok a zárójelések összevonva, jelek feloldva: „Kapunk tárva — kerítésünk leomolva.” (Ha paradoxnak is tűnik; ámbár a művészettörténet ismer példákat, mert itt van például, amit

legjobban szeretünk: Mükéné; minden esetre utána kell nézni, hogy a „kerítés” valóban leomolva áll-e; a kapu bizonyos, hogy tárva, a maga oroszlánjaival; de oroszlánokkal lehet-e tárt akárki kapuja is? Nekünk vakondjaink vannak a föld alatt, és sorra mind bevégzik — feltéve, ha többen vannak —, mihelyt az emlékparkba fúrják át magukat.)

Pedig az Öreg ivászata is kiszámítható. A nő is sejt három olyan alkalmat, amikor erősebb a kísértés. 1. A nyúlleadás napja; 2. A mozielőadások napja (heti három); 3. Amikor az ötvözetgyártól fölúszik a völgyben a finom, kék füst, és ettől eszébe jut idő előtti nyugdíjaztatása, a leszázalékolása. Tartós magasnyomású időjárás esetén a környék kölykeinél megszaporodnak, kiújulnak a légúti megbetegedések; belőle az elégedetlenség tör elő, heveny lég-szomj kíséretében; valami bonyolult követelése van a nyugdíjemelelésre. „Az a kurva üzem itt is, most is megtalál” — szokta mondani. Ha ilyenkor késik az ellenőrzés, fuldokolva felgurul a kocsmába egy felesre.

Ez már visszaélés az első képpel: mert nincs, ezen minden felvonulatható.

N. szokta mondani: „Már megint a saját fészekbe piszkítasz?” Somolygás helyett kellene is neki egyszer valamit válaszolnia. A magyarázkodás sok (hosszú) és elégtelen. Frappáns csak akkor tud lenni, ha felkészül rá jóelőre. (Mondjuk: „Gentleman lennék? Így angolos! Nem!?”) Vagy: „Mióta az ország a komfortfokozatban igen jelentős előrelépést tett, nem is állok ezzel olyan egyedül”. Kimondva, szituációban, még jól is hangozhat. Így: alpári, érdes.) N. szavai mégis mindig jobban etalálják annál, semmint, hogy érvényesnek tekinthetné a gondos előkészülettel lecsiszolt választ. Somolyog inkább. Hiszen végül is fontos, amit N. mond. Ha mindketten másként értik is.

KAPUNK TÁRVA — KERÍTÉSÜNK LEOMOLVA.

A meglevő első öt kizár minden eddigihez fogható zsbivásárt. Zs. és E. a maguk idejét abszolutisztikusan szétterjesztik. Tudna emlékezni másra is, de az már belemagyarázás lenne. Zs. és E. leszűkíti jelenlétével a lehetőségeket, pontosabban: más irányba nyitja meg — azaz tulajdonképpen tágítanak is. Tehát még előttük a salakról.

B. Gábor, nyugdíjas középiskolai igazgató (†): „A salakhegyet nem elég önmagában nézni. Az sem kielégítő, ha a gyárakkal együtt látjuk. A bányát is be kell kapcsolni. Corinéről már te is tudsz annyit, amennyit én, ha könyvből is, de ezt hallgass meg! A bányát valami hatalmas testű élőlényhez tudnám hasonlítani; mint egy óriás bendőjű ragadozó, élte föl ezt a vidéket. A Kastély volt a feje, onnan irányították a termelést, meg szinte a környék egész életét. Az élelemraktárak az energiát raktározták; a legnehezebbidőkben is akadt bennük füstölt szalonna, só, jóbors, rizskása, zsír. Ez a gigantikus dög levegőhöz úgy jutott, hogy irtották az erdőt, bányafának, errefelé minden domboldalon, azzal dúcolták alá a tárnákat, így teltek meg a föld alatti járatok levegővel, mint valami óriási légszakok. Erekek ott voltak a tárnákban, vágatokban futó, de még az egyes üzemeket, telepeket is összekötő vágányok, amin a kitermelt szén jött a felszínre és továbbított rendeltetési helyére, meg amin a minden rendű-rangú bányász nép közlekedett. Hatalmas kloákaként, végtermékként, ott voltak a meddőhányók és a salakhegyek, meg a temetők a bányászsirokkal, mármint azokéval, akiket egyáltalán ki tudtak emelni. Hát így kell felfogni a salakhegyet. Csakhogy tudni kell ehhez azt is, mi a különbség a meddőhányó és a salakhegy között. Ezért, ha futballpályán, játszótéren, iskolaudvaron, parkban, sáros falusi tereken, közeletlen településszéli utcákon és ezer más helyen salakot látsz, erre a szörnyetegre gondolj. Nehogy azt hidd, magam találtam ki az egészet. Egy idősebb bányász mondta nekem, amikor a kórházban egymás mellett feküdtünk, hogy gyakran elképzeli azt a rengeteg vágatot, amit alattunk több mint száz év alatt annyi meg annyi bányász kihajtott; mindről tán nincs is tudomásunk. Szinte, mint egy föld alatti élőlény pihen alattunk. Én meg arra gondoltam, hogy a széthordott salakhegy pályákon, játszótéren, parkokban, mintha ennek az állatnak itt is, ott is, amott is elővillanó, vörösre égett bőre lenne; tart bennünket a hátán, mint a régiek világméretűben az óriás teknőcök, elefántok, vagy cetek; népe válogatja, hol melyik. Két megfáradt ember képzelődései, tétlen unalmukban. Igaz?”

A kintnek ez a szinpadserűsége. Talán a növényvilág téli életelensége miatt: mozdulatlanok, majdhogynem halottak. Diszletszerűen. Megelevenedésre képesek, ha a köztes tér benépesül. Zs. és E. tehát, minden szándéktalanságuk ellenére, gyanútlanul — színre léptek.

De mit nézhetnek? Kideríthetetlen. Teljességgel elveszett. Valószínűleg akkor sem érdekelhetne. Vagy fel sem tűnt. Az is lehet, tudni vélte. Ha így lett volna, utóbb kiderült, tévedés volt: a kép cáfol.

Valószínűbb azonban, hogy mindkettőjük gyanútlan jelenléte foglalkoztatta, irányultságukat mellékesnek tarthatta, ezért is mérte föl felületesen. Most látja a fejtartásból; kitekintenek a képből. Arccal vannak feléje, de magasabbra néznek a somnál, még a fölötte levő tetőnél is. Zs. az égen mutatott volna valamit? Ez elvezett.

Ők ketten állandóan elmozdulnak. Ezért, hogy ők nem határozhatók meg maradéktalanul egyetlen kockán belül. Talán. Viszont minden más látványosan azonos marad önmagával. Zs.-ről és E.-ről el lehet ugyan mondani, hogy ők azok, de azt, hogy csak ezek ők, már nem.

Ez is, ez is, ez is, ez is, ez is, ez is, ez is, ez is, ez is, —
ők.

Zs. például a harmadik (meglevő) képtől elveszíti gyanútlan-
ságát és éberén van benne. Közben még a második (meglevő) felvételen fordulatot hozó, eseményszámba menő mozzanat maradt fenn: az ég tartós szemlélése után ezen a lucskos, fonnyadt, gémberedett gyepen tanulmányoznak valamit, hasonlóan egyöntetű figyelemmel, mint az előbb (?).

Művi koreografáltság (pedig itt még nem irányítottam): etüdök ég-föld párosra és anya-gyermek kettősére. Ismeretlen 20. század-
végi kismester véletlen remeke, amely Ráfael *Az athenei iskolájának* mintájára készült. (Vö.: a két jobb mutatójának társalkodása — anya és gyermekének hajlongása égre, földre: ismétlődő toposzok.)

„A harmadiktól Zs., manipulációm vélt kimenetelének tudatában, cinkosomnak hiszi magát. Irányítja E.-t, igyekszik elterelni figyelmét az ablak felől — ahonnan, a párkányra könyökölve, biztos tartással célzok rájuk —, hogy a mozgás esetlegességében és az arc természetes kíváncsiságában örökítődjék meg. Feladata (vélt) nem is olyan könnyű, hiszen gépem gyenge minőségű, tömegszéria, „konfekció” ezért — ha az arcokat is jól kivehetően akarom rögzíteni — a mozgásterületük bizonyos távolságon belül kell, hogy maradjon. Emiatt Zs. még több ügyeskedésre kényszerül.

Bár elégedetten jelzek a kezemmel, vagy fejbiccentéssel, egyre jobban zavar kettőjük viselkedésének ellentéte. A gyerek magatartása belésimul a magát rám erőltető látványba, egynemű azzal, Zs. azonban hullámokat vet szándékosságával. Váratlanul ingerel, hogy ismerni véli szándékaimat és indokaimat. Nem ismerheti! Nem avatam be mindenbe! Eszközként van benne.

A szűz-kurva állapotát (színelést?) várnám el tőle; úgy legyen jelen, miként a fagyalsóvény, a kint felejtett pad, vagy a somfia; mozogjon olyan magától értetődően, mint a gerlek, verebek, cinegék, pipiskék — és mégis legyen gondja (leplezett szándékosság?), a fényképezőgép meghatározta szempontok szerint, a gyerekre. Elvárásom (tudható) képtelen.

Még ha...

De nem. Szébb lenne a hajáról. Még most is, mint régen. Aranylik az ellenfényben.

Legalábbis keveset. Mert valami marad. Az ugyan már más.

Érzékelem, amint a látvány jelenetté rendeződik át. A park monotonná válik, mint a változatlan színpadi díszlet, amit már az első felvonástól bámulunk. Mégis, a park még önmagát hozza. Ők már engem.

A gépben azonban bizodalمام van: le fog leplezni, mint nagy manipulátort. Egyben kisszerűvé is teszi mesterkedésemet, mert a szándékosságom — remélhetően — fecskecikkánásnyi lesz a környezet látványközegének rezzenéstelen felületén.

Valami fordulatot mégis remélek.

Valami véletlent.”

Lehet, hogy célszerű lenne bevárni az évszak visszatértét. Zs. dátuma alapján a napra is felkészülni.
Szorongó ráérősségünk.

Játék?

„A szülők infantilizmusa. A gyerekek láthatják ezt. Csak úgy tesznek, mintha...”

„Elnézőek.”

„Általában meg lehet bocsátani nekik. Magunkat viszont soha. Aztán (aztán) nekünk sem.”

„Nem kellene annyira odafigyelned.”

„Félek. Muszáj.”

„Ja.”

Balra haladó mozgásukkal beúszik a park maradék része is. A hatodik és hetedik (meglevő) képen a fenyő törzse és a szobor az újdonság. Az előbbin a fenyőtől jobbra vannak ők, a szobor balra, az utóbbin a bal oldalra kerülnek, tehát együtt a szoborral. A fenyőfa most (?) takarja az egyik zászlótartó rudat.

E. a fellobogózott város láttán: „Ez harcoló ünnep?”

Zs.: „Hát...”

(Mi lehetett a lényege a meglepetésének?)

„Csendes, áztató eső volt. A szoboralak fejetetejére és a vállaira hullt. A nyak és a tarkó alatti felületek teljesen szárazon maradtak. A fejtetőn észrevétlenül terjedt a nedvességfolt, hasonlóképpen a vállakon. Volt egy időszak, amelyen belül a vállak a sötétlő esőfolttal úgy hatottak, mintha a kelleténél nagyobb tömés lenne bennük. A hagyományos módon megformált büsztről a karok — a szándékosság erős hangsúlyozásával — lemaradtak. Amint a nedvesség váll-lapjai egyre nagyobb felületeket hódítottak meg, ez a csonkaság egyre tragikusabbnak tűnt. Jó lenne még meg előlről. Innen, mögüle — mint fedezékből — széles, mégis rokkant vállalai mögül tekint ki a parkra, az útra, az óvodakertre, s veszi szemügyre a szobor tarkóját révületeiben.

Esik. Marad inkább. Újra olvassa a szobor (?) életrajzát.

A kő felületén terjed a víz, a hátán már egyre gyorsuló ütemben. A lapockák magasságában egymásba ér a kétfelől hódító, növekvő folt. A tarkó védelme alatt rövid ideig háromszög alakban száraz maradt a kő, majd a tarkóról a nyakon át azt a csuklyás-izom-formájú felületet is elfoglalja a nedvesség. Közben a talapzaton, bármennyit elnyelt is maga a kő, a felgyülemlt esővíz már duzzadt erekben futott a föld felé.

Másnap az öreg fellazította az acélszürke kavicszúzalékot.

A tarkó alatt szárad meg legkésőbb, az öreglyuk mélyedésében. Ott már megtelepedett valamilyen penész, vagy moha. Egyedül a házi rozsdafarkú száll le a fejére (standhely-vö.: etológia). Szorgalmas. A kelleténél óvatosabb velük. Minden fogás után felméri a biztonságos etetés lehetőségeit. Szemléit, teli csőrrel, gyakran a büszttetejéről végzi.”

„Ha utolérlek, kitaposom a küllőtöket!”

Megkeresni, hol írja Hemingway a magyar tábornokokról, hogy mind intrikus volt. Ő állítja, vagy valaki mondja rólunk? Azért A forradalmárt szeretted. Mi is az indítás? A dátum. Így: „Ezerkilencszáztizenkilencben vonaton utazott Olaszországban egy darab viaszosvászonnal, amelyre a párt főhadiszállásán tintaceruzával ráírták, hogy itt van egy elvtárs, aki sokat szenvedett a fehérek alatt Budapesten és kéri az elvtársakat, segítsenek neki mindenben.” Szívós mondat. Mint az örvény. Beszippant. Legszívesebben ide az egészet. (H.: Novellák, Bp. 1963., Európa) És ilyenek vannak még benne: „Giotto-, Masaccio- és Piero della Francesca-képek reprodukcióit vásárolta és az *Avanti* egyik példányába csomagolva hordozta

öket. Nantegnát nem szerette." *Előtte a vignettát sokáig nem szeretted (pedig a kettő együtt!):* „Hajnali két órákor két magyar be-
tört a Fifteenth Street és a Grand Avenue sarkán levő dohányos-
boltba (...) Boyle az egyiket a kormánykerék mellől lőtte le, a má-
sikát a kocsis hátsó ülésén.”

A teljes életrajzot ide, vagy elég a forrásokat megjelölni?

1. Györkei Jenő: Sz. M. (Forradalmárok, katonák, Bp. 1968. —
1945—157. l.)

2. A magyar munkásmozgalom Bács-Kiskun megyei harcosai
(életrajzgyűjtemény)

3. Magyar önkéntesek a spanyol nép szabadságharcában (Bp.
1959. 223. l.)

4. Vagyunk az Ifjú Gárda (Emlékezések az ifjúmunkás mozga-
lomra 1900—1944. Bp. 211—221. l.)

5. Szabad Nép, 1955., november 22.

6. Hadtörténeti közlemények, 1955. 3—4. sz.

7. A Hazáért (különszám)

8. Nincs előbb holtjainknál! (Életrajzok a Nógrád megyei mun-
kásmozgalom harcosairól, 89—93. l., kiegészítésekkel a múzeumi
adattár volt vöröskatonáktól begyűjtött visszaemlékezéseiből)

A teljes panoráma bizonyíthatja (kellene bizonyítani?), hogy
nem E. és Zs. foglalkoztatta: mihelyt az ablakból lehetséges látó-
szöveget feldolgozta, elszakadt a párkánytól. Lényegében ez is elve-
szett. A tény, a végeredmény maradt meg: kisebbfajta koperniku-
szi fordulathat látszik.

„Drámai, de ezt kell mondanom holnap: leomlott. Leomlott és
a kagyló hat darabra tört. Mint egy hatszirmú fehér virág. Nem a
kagyló, meg a csempe miatt, hanem J. általános bizonytalanságára
tekintettel. Nem lett volna szabad rábízni. Lelkesültségéből vállal-
kozott, de nem ért hozzá. A segítőkészségét könnyebb lett volna
nem elfogadni, mint most a kudarcát helyretennünk. Pedig elég egy-
értelmű: nem a csempe ragadt föl tökéletlenül, hanem a vakolatot
kellett volna felújítani.

Mi lenne, ha beavatnánk a dilemmánkba: nem tudunk dönteni,
beadjuk-e a lakáskérelmet. Mintha jelenthetne bármit is a döntés.
A kárba ment mosdót, meg a csempéket kisebbítheti J.-nél.”

„A kaland a ma emberének háza küszöbén kezdődik. De ami-
kor kimegy, nem válik hőssé.” (Vlado Gotovac: A csönd elemei.)

Erre emlékszik: kérte, menjenek be a parkból a fenyőfa alá.
A kerítésük betonoszlopa most is benne van, de most a másik ol-
dalról. Világosan kivehető, hogy a drótkerítést tavaly befutotta a
paplanc. A fenyőfa árnyéka rávetül a ház falára, s a kiterjedt sötét
folt magába foglalja az ablakot is. A jobb szélső ablakszárny is
csukva. Ettől még kiütetett hely benyomását kellene, hogy keltse.
Ezt várja el tőle.

Semmi.

Csukott ablak. (Erre sem emlékszik, például, amint meggondol-
ja, hogy becsukja a kinti hideg miatt és kezében a géppel kimegy.)

Miközben háttal a szobornak meghatározza korábbi helyzetét,
egyben el is rejtőzik maga előtt: ez rászűrhető, tudja. Hiszen már
nincs ott. Viszont, hogy ott volt, nem innen bizonyított: ez kudarcot
vallott kísérlet.

Most E. és Zs. háta biztonságban: az ablak becsukva mögöttük.
Óvatos bekerítő manővere mégis sikerült. Kört vont körük magá-
ból — benne vannak. Bizonyosság rá, hogy ők vannak, s eképpen ők
az ő bizonyosságai. Sokat köszönhetnek egymásnak.

A tautológia mosolytalan szépsége.

*Mintha szétesőtűdva lennék jelen. Mintha feloldódtam volna.
Pedig manővereim akcióképes akaratot látszottak megjeleníteni.*

Diffundáltan.

Az eredmény is csak ennyi: a hiányomat jártam körül.

*Megteremtettem önmagam utópiáját. Én: ami lehetek — időle-
ges kristályosodások.*

„P.-ék megérkeztek Hollandiából. Beszámolójában mulatságosan
keverte a benyomásait E.-tel való torzalkodásaival. M.-sal jókat
nevettünk: szeretjük mindkettőjüket. Letapperolta a Van Gogh-okat
— mondta. „Nem lenne szabad kezet mosnom.” Rembrandtunk (a
kettőnké! kisajátítottuk!) páratlan realizmusához felfedezte »miszti-
cizmusát«. Az *éjjeli őrváratról* beszélt. Bizonyos előzmények miatt
(beletartozik ebbe Csontváry ege a *Taorminán* és *Bruegel ege a
Téli vadászat*) nem kellett gyözködni. Nem is akart. Tudta, ho-
gyan fogadom. Egy idő múlva arra kaptam fel a fejemet, hogy két-
három mondatát nem hallottam, csak a beszédzörejt. Elhomályo-

sult körülöttem minden, utazásvágy lepett meg. Elég különös. Az
az érzetem támadt, mintha el lehetne utazni az *Éjjeli őrvár*atba,
mint egy országba, városba. Arcomon éreztem a fátyolos homályt,
amint leple alatt meglessem a Fehérgallérost. P. kérdésére kaptam fel
a fejem: »Mit gondoltok, Spinoza lencsesziszolás helyett mit csinál-
na nálunk ma?«

»Szerződéses sertéshizlalás.«

»Kecskefej jövedelmezőbb.«

»Virágkertészet.«

»Nyúltenyésztés.«

»Ez az! Nem olyan éteri, mint a fény, de nem is annyira ma-
teriális, mint a sertés, viszont nem is szépelgés.«

»Azért a nyúlnak is van némi bűze.«

Neveltünk.

Elfelejtettem átadni neki a belépési nyilatkozatot.”

A. hol volt eddig?

Lassan földalta és megengedte, hogy az utolsó két kockához
mindketten kimenjenek alvóbabáikkal. Míg megtalálták a kedvező
helyet és a gépet elkattintotta kétszer, átjárta őket a hideg. Talán
ettől olyan boldogok (erre élénken emlékszik) idebenn a melegen.
Elevenek, feltöltődtek. Hidegszaguk volt. Fehér tisztaságszag, mint a
szélben szárított lepedőknek. „Betegek a babák — mondták. Meg-
fáztak.”

Együtt, négyen. Amikor kissé lecsillapodtak, elhúzta a függönyt
és megmutatta a téli kumulások között azt az égdarabot, ami Bal-
aton-zöldnek látszott. Ő is ritkán látott ilyet. Olyan korácsú lehe-
tet, mint A., amikor azt mondta neki erre az apja, hogy a takaró
nélkül maradt őszi vetés nézi az eget, lesz-e hó. (Nem így, de ezt.)
Errefelé (ezen a szélességi és hosszúsági fokon) ritka az ilyen.

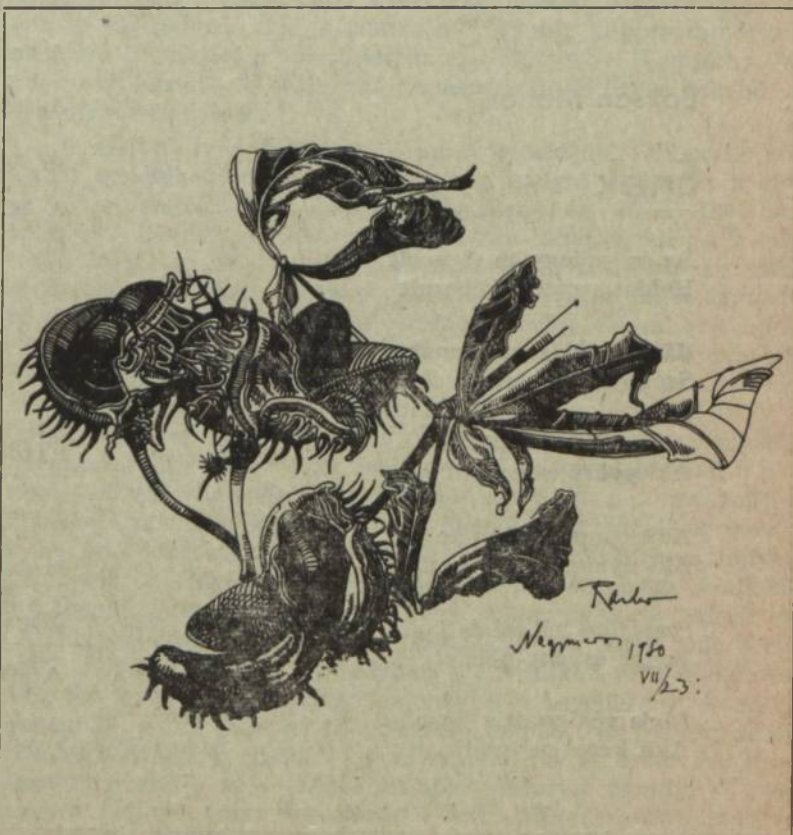
Megadom magam. „Nincs két táj, csak emberi táj van. S hál’
isten, sok ablak (...)” (M. M.) *Könyvedekben kellene végre. Meg-
tanulható? Ennek is van valamiféle technikája. De a betanított
munkás kijátszható öntelt biztonsága mire vezetne? Militáns köze-
ltésed helyett nem lehetne ártatlanul, jóhiszeműen? A feladás mint-
ha csüggedés is lenne. Ezt az árnyalatot leválasztani.*

Tehát nélkül.

Nélkül.

Kapunk tárva, kerítésünk leomolva.

„Ebben a helyzetben a kapuszárny leszállt, azaz becsukhatat-
lanná vált. A szándékunk szempontjából egyre megy. Viszont láto-
gatóink többsége — jövet, vagy menet — kísérletet tesz. Nekik nem
mindegy. Bizonyos, hogy közülük sokan nem tudják, hogyan nevez-
zük az akadály okát. *Leszállt.* A kapukeret alsó szegélyléce a gye-
pen nyugszik. Nem is látszik. Dúsabb, kövérebb körülötte a fű.”

Akác István

Ha majd...

Ha majd kihúnyt a kusza lárma,
ha majd a dühödt szájasok
nyomában hűvös szél suhog,
ha majd az örök-sírók nyája
verten réved az éjszakába,
dalt sikolt szívünkben a hit —
s Napunk hajnal-fényénél szánjuk
egük festett közhelyeit.

Ha százszor is tagadna

A jól fésült szelidség
álarcát ha levettem,
nézzetek a szemembe,
kiket mindig szerettem...

Szívemnek lágyan integet
a halk polgári béke, —
kik szerettek, segítetek,
a szívem el ne érje.

Ne legyen renyhe agyvelő!
Ne legyen bomlott háló!
legyek: termő láz, friss erő,
csillagokig kiáltó.

Tagadjam meg az ölelést,
hogyha jégcsap-kar adja,
de öleljem át, aki hú,
ha százszor is tagadna...

Baksán Mária

Ének

Az én gyöngyöm elgurult
Holdas szemem béborult

Kicsi öklök eget vernek
Szakajtóim fehérednek

Aki hallja aki látja
Aki gyűrűm megtalálja

Adja annak aki vette
Aki nyaram téllal verte

Szeretöm hát odalett
Fonok ösvény-kötelet

Járja végig untig járja
Akit keres ne találja

Körmendi Lajos

Az idegen

A furcsa idegen jobbra se néz, balra se néz, biztosan lépked az utca porában.

A furcsa idegen elől a mogorva, lándzsás pofájú komendorok nyűszítve rohannak az ólak mögé.

A furcsa idegen dühös fújtatásától hetedik határba röppen a jól-rakott háztető.

A furcsa idegen káromkodásától bivalyok rontanak az égre dörgő szekeret hurcolva, és jégeső veri a gyenge vetést.

Az asszony nép reszketve kutat a hűtőszekrényben és hideg tejjel, hússal, foszlós kenyérral kínálja az idegent.

A betőretlen, szilvaszemű süldő lány riadtan sűgja: „Az idegennek kakasfeje van, édesanyám!”

Hétköznapi

Ennek a holdszemű, napszemű vézna fiúnak az arca már vénembert formáz.

Issza a tejet, bámulja a cserépkályhában vergődő tüzet, odakint felvonítanak a kutyák.

Magától bekapcsol a televízió, idegen nyelven gajdol, minket mutogat, homlokunkon vakító bilyog lángol.

A gémeskút ostora szaporán lemerül, feljön, a vályúba ömlik a víz, teremtett lélek nincsen sehhol.

Akár a véres hús, olyan az ég alja, tatárkodó szelek bandáznak a sziken.